

BYZANTSKÉ DIVADLO

Pokračování antické tradice

Římské divadlo

- **úpadek římského divadla**
  - pokleslé divadelní formy
    - **mimus, pantomimus**

Světcí a divadlo – patroni herců sv. Pelageia

- sv. Pelageia
  - Margarito (Marina) – prostitutka, tanečnice
  - kázání biskupa Nonna – obrácení na víru, křest
  - žila pak jako poustevník na Olivové hoře, kde také zemřela
  - † 457 Olivová hora u Jeruzaléma

Sv. Pelageia

(Jean Montbaston, 14. stol.)

Světci a divadlo – patroni herců sv. Genesius

- sv. Genesius z Říma
  - herec na dvoře císaře Diokleciána (3. stol.)
  - ve svých výstupech zesměšňoval křesťany
  - během jednoho výstupu – zjevení Kristovy tváře
  - křest
  - popraven cca 286 (305)
  - zobrazován jako jinoch se strunným nástrojem, maskami a křtitelnicí

Sv. Genesius

Křesťanství

- **křesťanství**
  - původně malá sekta
  - Konstantin – edikt milánský r. 313
tolerance křesťanů (všechna náboženství)
  - r. 393 oficiální státní náboženství, útlum divadelní
činnosti
  - sv. Jan Zlatoústý, sv. Cyprián, Tertulianus – ostré
výpady proti divadlu
- několikrát opakovaný zákaz divadla v Římské říši

Císař Konstantin

- císař Konstantin (*270/288 +337)
  - r. 324 – 330 město Byzantion (Byzantium) přebudováno na hlavní centrum Římské říše („Nova Roma“)
  - později **Konstantinopol** (Konstantinovo město); také jako Cařihrad (Carigrad)
  - Dnes Istanbul (od r. 1930)

Zánik Římské říše

- **rozpad římského impéria**
  - r. 395 rozdělení na západořímskou a východořímskou říši (po smrti císaře Theodosia I.)
  - **r. 476 zánik západořímské říše** (barbaři – Visigóti aj.)
  - trvá východořímské impérium pod názvem Byzantská říše – rozsáhlé divadelní aktivity

Východořímská říše (Byzantská říše, Byzanc)

- východořímská říše se považuje za dědice tradice Říma
- 6. století – východní část římské říše vzkvétá
- Justinián (527 – 565) – Byzanc jako křesťanský stát

Byzantská říše

Císař Justinián

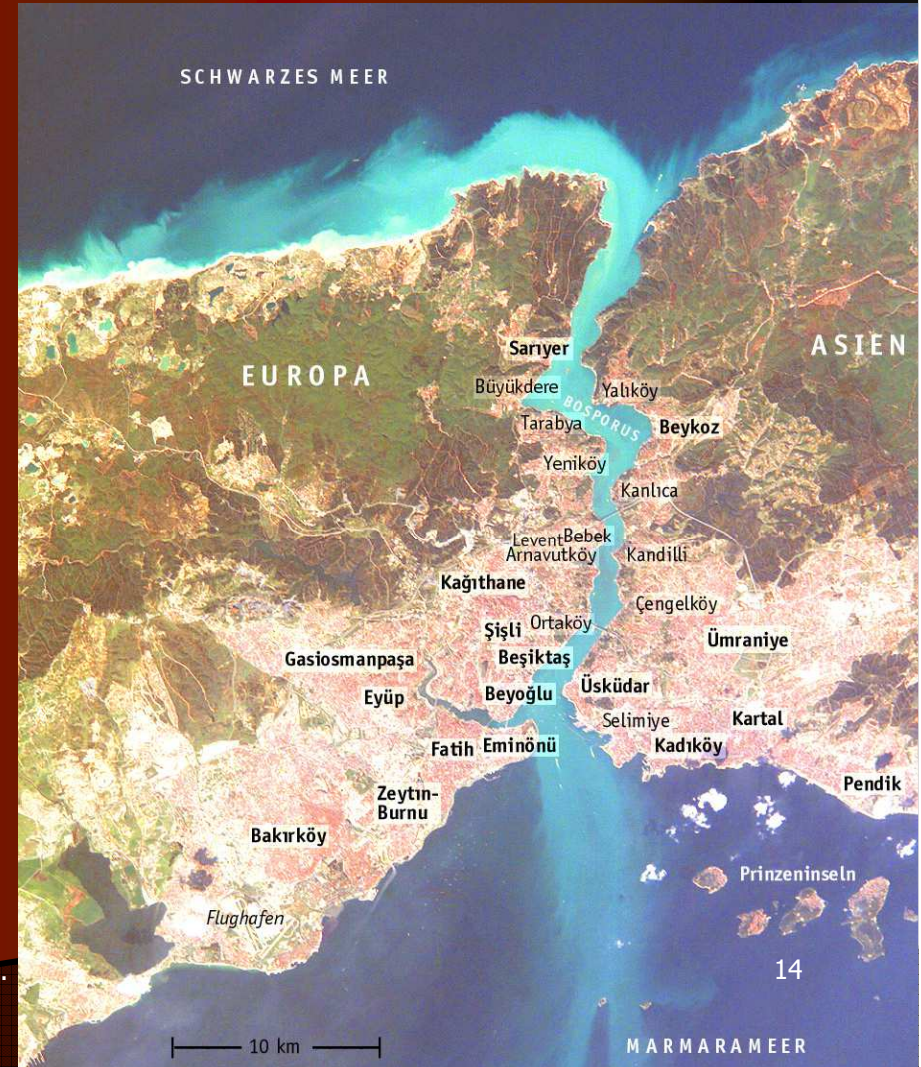

Císař Justinián

Konstantinopol (od r. 330) (Byzantium – 660 př. Kr.) Cañhrad, Istanbul

Konstantinopol

středověké zobrazení (v r. 950 – 500 000 tis. obyvatel)

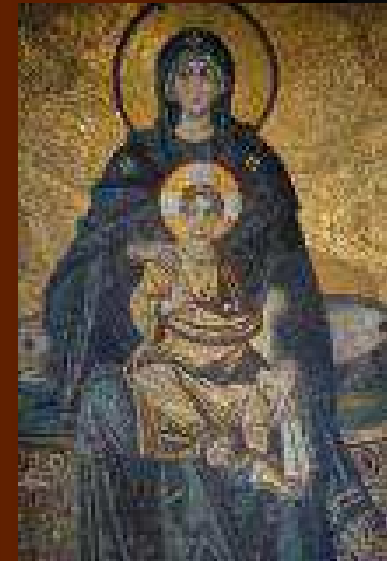

Hagia Sophia (chrám Boží Moudrosti)

Konstantinopol / Hagia Sofia

- chrám vysvěcen 537
- vícekrát přestavěn (zemětřesení)
- v 15. stol. přebudován na mešitu
- dnes – muzeum

Byzantské divadlo

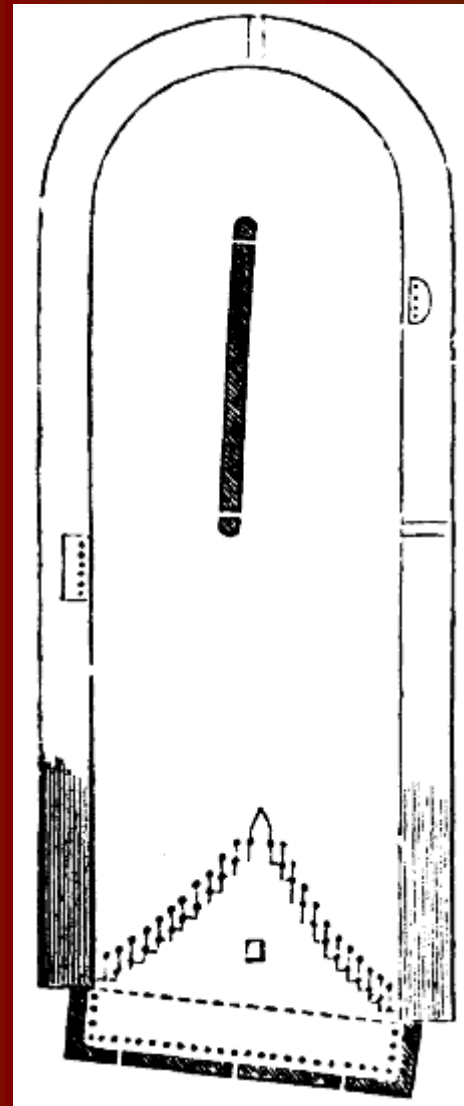
- 2 divadla římského typu
- helénistická a řeckořímská divadla
- žánry uváděné v Byzanci
  - mimos
  - pantomimus
  - tance aj.

Byzantské divadlo

hippodrom (závody koňů, vozů)

- hippodrom jako politické fórum – hlavní místo ke shromážděním
- volný přístup mužů
- 40 – 80 tisíc diváků
- Venationes (zápasy zvířat a lidí se zvířaty)
- gladiátoři
- mučení, popravy
- náboženská procesí
- divadlo

- hipodrom

Rozdělení divadla v Byzanci

- divadlo lidové
- divadlo učenců
  - vliv klasického řeckého divadla
- divadlo náboženské

Byzanc / Náboženské divadlo

- okázalé církevní obřady
- Velikonoce
- liturgické drama, liturgické divadlo ???
  - dialogické epizody ze života Krista a Panny Marie jako součást kázání
- **Christus Paschon** (11. stol.)
  - knižní drama ???
  - parafráze Euripidových tragédií, ale křesťanská tematika – pokus o spojení antiky a křesťanství

Byzantské divadlo / Formy

- státní hostiny
  - mimové, akrobati, tanečníci...
- městské slavnosti
- zemědělské slavnosti
  - vinobraní...

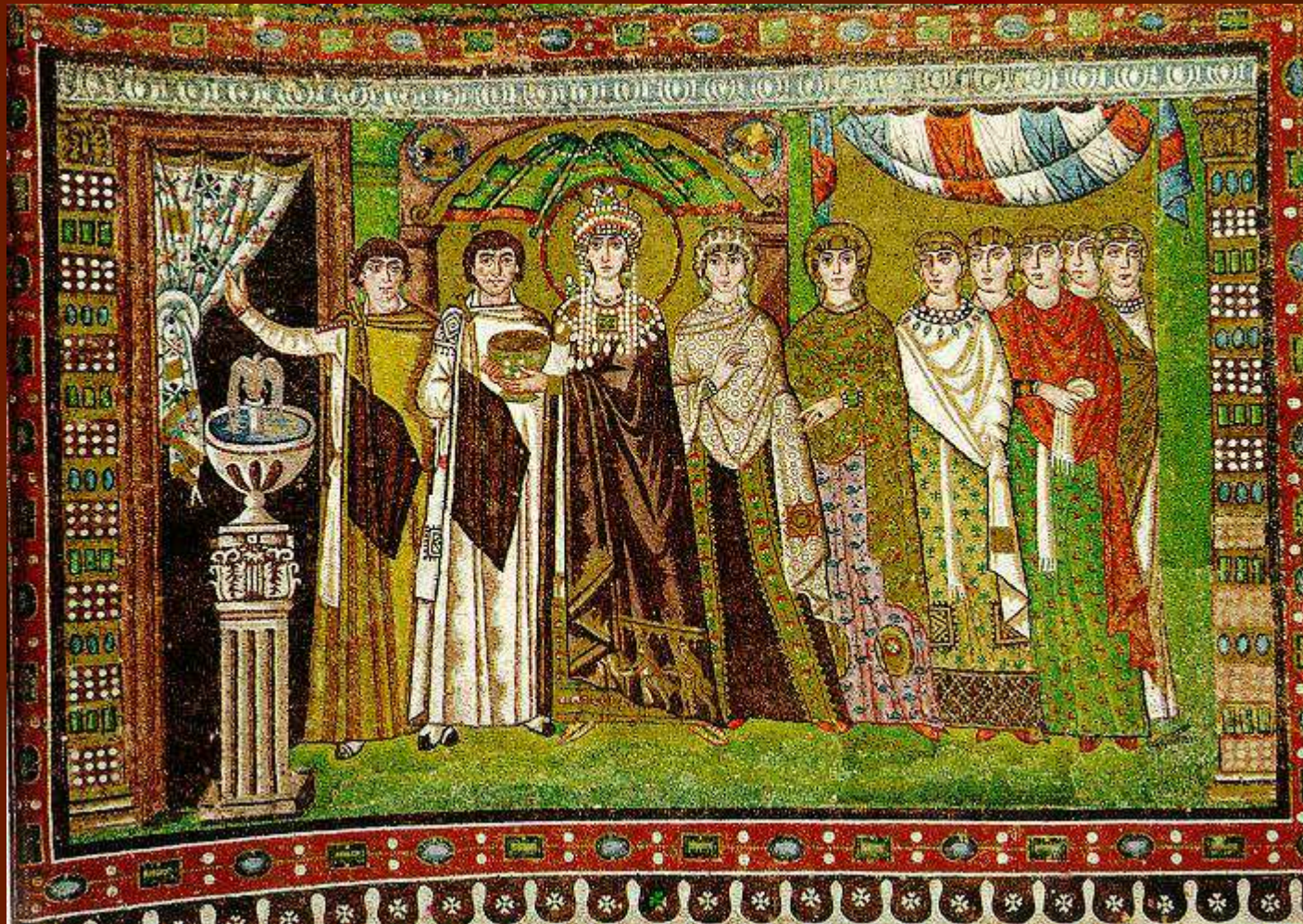
Byzantské divadlo - herci

- herci, divadelníci
  - nepočetné povolání
  - snahy o zákaz (např. 692)
  - vyobcování z církve

ALE

Byzantské divadlo – herci

Theodora cca 500 - 548

- **Theodora** – manželka císaře Justiniána

Islám jako nový fenomén

- od 7. stol. – rozvoj islámu
- prorok Mohamed (Muhammad)
- monoteistické náboženství
- islám = podrobení se Bohu, fatalismus
- korán – základní kniha islámu, kterou Bůh zjevil Mohamedovi
- 1096 – 1229 křížové výpravy z Evropy (pomoc proti islámu)

Islám / Šest článků víry

- Víra v jediného Boha.
- Víra v anděly.
- Víra ve všechny seslané Knihy (včetně starozákonních spisů).
- Víra v posly Boží (včetně biblických).
- Víra v soudný den.
- Víra v Osud, dobrý či špatný.

Islám / Pět povinností muslima

- Víra v jedinstvo Boží a božské poslání Mohameda
- Modlitba (pětkrát denně s hlavou otočenou k Mekce)
- Půst (v měsíci Ramadánu od úsvitu do soumraku)
- Udílení almužny chudým (2,5% čistých ročních zisků ve prospěch nižších sociálních vrstev: zakát)
- Pout' do Mekky (jednou za život, umožňuje-li to finanční situace a zdravotní stav muslima)

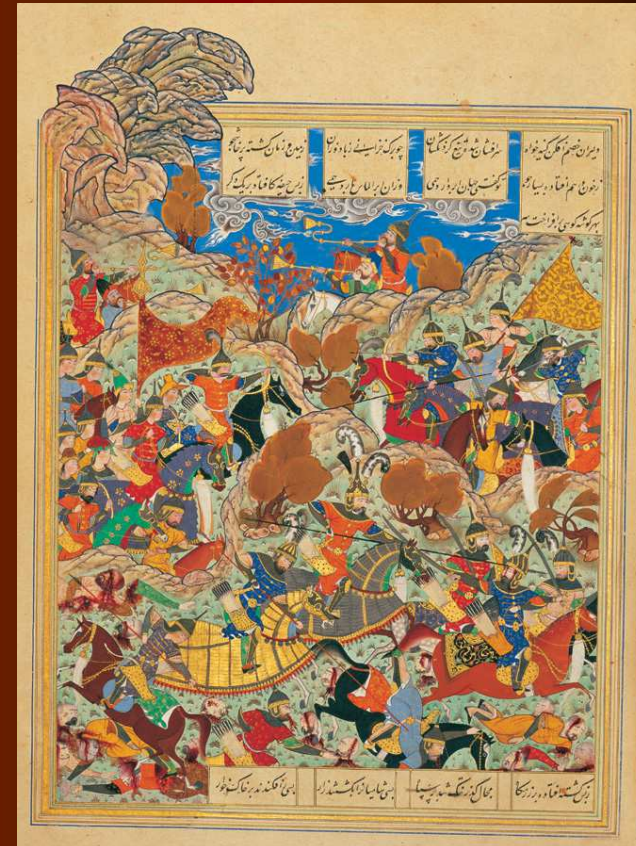
Islám / Šíření

- v 7. stol. – šíření učení Mohameda (570 – 632)
- 8. stol. – severní Afrika, Španělsko, část Francie; Persie (Írán), Indie, Indonésie, Filipíny
- 15. stol. – zánik Byzance – pod náporom islámu (muslimů, mohamedánů)

- islámská vzdělanost

Islám a umění

- zákaz zobrazování živých bytostí (Alláh je jediný tvůrce života)
- výtvarné umění – nefigurativní, má dekorativní charakter
- zákaz divadla
- obrazoborectví, ikonoklasmus

Islám a umění

Islám a umění keramika – ornamentální dekor

Islám a umění / Čínský vliv

Architektura v Alhambře (Španělsko, Granada)

Alhambra – hrad (maurský styl)

Islámské umění / Románové zpracování

- Orhan Pamuk
JMENUJI SE ČERVENÁ.
Praha 2007.
román – byzantská kultura

Byzantské divadlo / Literatura

- Sarkissian, Alena. Byzantské pojednání o tragédii. In Divadelní revue 2007 (1), 98-102 (stat' a překlad díla).
- Sarkissian, Alena. Ať Múzy promluví : tři byzantská kvazidramata. Červený Kostelec. 2012.
- Mertlík, Rudolf: Příběhy lásky : od nejstarších dob až do pozdního středověku. Praha 2006